

College voor Toetsen en Examens

TERUGBLIK 2022

RESULTATEN CENTRALE
EINDTOETS 2022

INHOUD

1	INLEIDING	3
2	DEELNEMENDE SCHOLEN EN LEERLINGEN	4
2.1	Exclusiecriteria	4
2.2	Aantal leerlingen en scholen	5
2.3	Deelname facultatief onderdeel wereldoriëntatie	6
3	KENMERKEN CENTRALE EINDTOETS 2022	7
3.1	Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen	8
3.2	Meetmethode van de referentieniveaus	8
3.3	Psychometrische kenmerken van de papieren Centrale Eindtoets 2022	9
4	RESULTATEN	11
4.1	Bevindingen	11
4.2	Bevindingen wereldoriëntatie	12
4.3	Frequentieverdeling individuele scores	13
4.4	Interval standaardscore en brugklatype	16
4.5	Verdeling toetsadviezen best passende brugklatype	17
4.6	Resultaten referentieniveaus per toetsadvies	18
4.7	Verdeling deelname naar leeftijd en geslacht	19
4.8	Scoreverdeling toetsonderdelen	20
5	VERGELIJKEN VAN CENTRALE EINDTOETS OVER JAREN HEEN	23
5.1	Vergelijking standaardscores en toetsadviezen	23
5.2	Vergelijking populatie	24
5.3	Vergelijking referentieniveaus	24
6	RESULTATEN OP DE PAPIEREN EN DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS	26
6.1	Bevindingen in 2022	26
6.2	Wijzigingen in de digitale adaptieve eindtoets in 2022	32
6.3	Conclusie	33
7	SAMENVATTING	34

1 INLEIDING

Voor alle leerlingen van groep 8 in het reguliere en speciaal (basis)onderwijs is het verplicht om een eindtoets te maken. Een eindtoets geeft een toetsadvies voor het best passende brugklatype als objectief tweede gegeven naast het schooladvies. De overheid stelt hiervoor aan scholen de Centrale Eindtoets beschikbaar. De Centrale Eindtoets toetst de inhoud van de taaldomeinen Lezen en Taalverzorging en alle reken-domeinen binnen de referentieniveaus en schrijven. Daarnaast is het mogelijk het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie te toetsen.

Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) is verantwoordelijk voor de Centrale Eindtoets en rapporteert in deze terugblik over de resultaten van de Centrale Eindtoets 2022. In 2022 is de Centrale Eindtoets zowel op papier als digitaal afgenomen. Ook in 2022 was het voor scholen door corona niet altijd mogelijk om de papieren Centrale Eindtoets op de van tevoren vastgestelde data af te nemen. Aan een deel van de scholen is dan ook de mogelijkheid geboden om gedurende twee weken, in plaats van binnen de vastgestelde week, de papieren versie af te nemen. Voor andere scholen kon de digitale adaptieve Centrale Eindtoets worden ingezet.

In deze terugblik komen de volgende zaken aan bod. In hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van deelnemende scholen en aantallen leerlingen. In hoofdstuk 3 besteden we aandacht aan de kenmerken van de verschillende varianten van de Centrale Eindtoets.

Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de resultaten van dit schooljaar gepresenteerd en in hoofdstuk 5 wordt een vergelijking gepresenteerd van de resultaten over de afgelopen jaren. In hoofdstuk 6 worden de resultaten op de papieren en de digitale adaptieve Centrale Eindtoets vergeleken. Tot slot volgt in hoofdstuk 7 een samenvatting.

2 DEELNEMENDE SCHOLEN EN LEERLINGEN

De Centrale Eindtoets valt binnen het wettelijke kader van de Wet op het primair onderwijs (WPO). Behalve scholen uit het reguliere en speciaal (basis)onderwijs hebben ook scholen die in 2022 buiten het wettelijk kader vallen aan de Centrale Eindtoets deelgenomen, zoals de Nederlandse scholen in het buitenland.

In dit hoofdstuk presenteren we de aantallen scholen en leerlingen die deelgenomen hebben aan de Centrale Eindtoets in 2022. Over de aantallen scholen en leerlingen die hebben deelgenomen aan andere toegelaten eindtoetsen kan het CvTE geen uitspraak doen.

2.1 EXCLUSIECRITERIA

De gegevens waarop de resultaten gebaseerd zijn, betreffen alle afnames van de Centrale Eindtoets die in de database zijn opgeslagen (d.d. 5 juli 2022). Deze database bevat gegevens van 79.648 leerlingen waarbij 220 afnamegegevens al weggelaten zijn omdat er geen standaardscore beschikbaar is voor die afname.

Geen standaardscore beschikbaar

Een leerling krijgt geen standaardscore als deze bij Lezen, Rekenen of Taalverzorging minder dan 50% van de opgaven gemaakt heeft. Ook leerlingen die minder dan 75% van Lezen, Rekenen of Taalverzorging hebben gemaakt, zijn niet meegenomen in deze terugblikrapportage. Zij hebben wel een standaardscore gekregen, maar zij hebben een sterretje gekregen achter hun standaardscore omdat hun standaardscore minder betrouwbaar is.

Speciaal basisonderwijs (sbo), speciaal onderwijs (so) en buitenlandse scholen

De Centrale Eindtoets wordt gemaakt door leerlingen uit verschillende onderwijstypen. Het merendeel van de leerlingen volgt regulier basisonderwijs (bo). Een kleiner deel van de leerlingen volgt speciaal basisonderwijs (sbo) of speciaal onderwijs (so). Deze leerlingen worden ook meegenomen in de analyses tenzij anders is aangegeven. In een aantal gevallen worden alleen de resultaten voor het reguliere basisonderwijs gegeven. Dit wordt dan aangegeven.

Leerlingen in het buitenland die Nederlands onderwijs volgen, vallen buiten de wettelijke verplichting om een eindtoets te maken. Deze leerlingen mochten de Centrale Eindtoets 2022 maken, op voorwaarde dat de buitenlandse school aangesloten is bij de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB) én dat de verplichte onderdelen Taal en Rekenen gemaakt werden. De resultaten van deze leerlingen zijn buiten de analyses gehouden.

2.2 AANTAL LEERLINGEN EN SCHOLEN

In Tabel 1 is de verdeling weergegeven van de leerlingen waarvan in 2022 een betrouwbare standaardscore op de Centrale Eindtoets beschikbaar is, verdeeld naar onderwijstype.

TABEL 1 AANTAL LEERLINGEN WAARVAN EEN STANDAARDSCORE BESCHIKBAAR IS PER SCHOOLTYPE

	Standaardscore beschikbaar	Aantal scholen
Regulier basisonderwijs	77782	2689
(Voortgezet) speciaal (basis)onderwijs*	1866	95
Totaal	79648	2784

* Speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs samen.

In 2022 hebben in totaal 2784 scholen met in totaal 79.648 leerlingen deelgenomen aan de Centrale Eindtoets. In het reguliere basisonderwijs hebben op 2689 scholen in totaal 77.782 leerlingen de Centrale Eindtoets gemaakt. Aan het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie deed 28,3% van de leerlingen uit het regulier basisonderwijs mee.

Scholen konden ook leerlingen aan de Centrale Eindtoets laten deelnemen die onder de ontheffingsgrond vallen. De ontheffingsgrond geldt bijvoorbeeld voor leerlingen die zeer moeilijk lerend zijn. Aangezien bij het CvTE onbekend is welke leerlingen dit betreft, is deze groep niet uitgesloten van de analyses.

Onderstaande tabel toont de verdeling van het aantal leerlingen waarvan een standaar-score beschikbaar is per toetsvariant.

TABEL 2 VERDELING VAN HET AANTAL LEERLINGEN MET EEN STANDAARDSCORE PER TOETSARIANT

	Aantal leerlingen	Aantal scholen
Papieren toets regulier	52211	1986
Papieren toets braille	7	4
Papieren toets anker	3625	129
Digitale toets regulier	23799	1648
Digitale toets DoS (Doven of Slechthorenden)	6	6

Een ankerboekje bevat opgaven waarmee de moeilijkheidsgraad van de toets over de jaren heen vergelijkbaar gemaakt kan worden.

In Tabel 3 is de verdeling tussen de verschillende schooltypen per afnamevariant weergegeven.

TABEL 3 VERDELING PAPIER EN DIGITALE AFNAME VAN DE CENTRALE EINDTOETS 2022 NAAR SCHOOLTYPE

Schooltype	Papier aantal leerlingen	Percentage	Digitaal aantal leerlingen	Percentage	Totaal
Basisschool	55124	98,7%	22658	95,2%	77782
Speciaal basisonderwijs (sbo)	648	1,2%	821	3,4%	1469
Speciaal onderwijs ((v)so)	71	0,1%	326	1,4%	397
Totaal	55843		23805		79648

Zowel voor de papieren Centrale Eindtoets als voor de digitale adaptieve Centrale Eindtoets geldt dat meer dan 95% van de afnames op het reguliere basisonderwijs is afgenomen. In het speciaal onderwijs wordt de digitale adaptieve Centrale Eindtoets iets vaker afgenomen (3,4%) dan de papieren toets (1,2%).

2.3 DEELNAME FACULTATIEF ONDERDEEL WERELDORIËNTATIE

Aan het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie hebben in 2022 22.579 leerlingen deelgenomen. Dat is 28,3% van alle leerlingen die hebben deelgenomen aan de Centrale Eindtoets. Daarvan zaten 22.294 leerlingen in het reguliere basisonderwijs. Voor de berekening van de standaardscore wordt de score op het onderdeel Wereldoriëntatie buiten beschouwing gelaten.

3 KENMERKEN CENTRALE EINDTOETS 2022

Iedere eindtoets is gebaseerd op de Toetswijzer Eindtoets PO algemeen deel, te vinden via centraleeindtoetspo.nl. De toetswijzer is het inhoudelijke verantwoordingsdocument voor een eindtoets en bevat een aantal verplichte onderdelen. Daarnaast is er ruimte voor eigen accenten. De keuzes die gemaakt zijn voor de onderdelen Taal en Rekenen bij het construeren van de Centrale Eindtoets staan in het specifieke deel bij de [Toetswijzer Eindtoets PO](#). In dit hoofdstuk staat hoe de Centrale Eindtoets 2022 is opgebouwd.

De Centrale Eindtoets 2022 kent twee varianten: een papieren toets op één niveau en een adaptieve digitale toets. De papieren Centrale Eindtoets 2022 kent behalve de reguliere variant een braillevariant ook een ankervariant. Deze varianten zijn wat betreft inhoudelijke kenmerken en opbouw identiek aan de reguliere variant.

De Centrale Eindtoets bestaat uit twee onderdelen: Taal en Rekenen. Deze twee onderdelen zijn verplicht en vormen de basis van de standaardscore. Daarnaast biedt de Centrale Eindtoets ook het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie aan.

De Centrale Eindtoets heeft in 2022 de volgende opbouw:

TABEL 4 OPBOUW CENTRALE EINDTOETS 2022

		Papier	Digitaal
Taal	Lezen:	45 opgaven:	36 opgaven:
	– Begrijpend lezen	25 opgaven	20 opgaven
	– Samenvatten	10 opgaven	8 opgaven
	– Opzoeken	10 opgaven	8 opgaven
	Taalverzorging:	40 opgaven:	36 opgaven:
	– Grammatica	10 opgaven	8 opgaven
	– Spelling van werkwoorden	10 opgaven	8 opgaven
	– Spelling van niet-werkwoorden	10 opgaven	8 opgaven
	– Interpunctie	10 opgaven	8 opgaven
	Schrijven	20 opgaven	20 opgaven
Rekenen	Rekenen:	60 opgaven:	48 opgaven:
	– Getallen	22 opgaven	16 opgaven
	– Verhoudingen	14 opgaven	12 opgaven
	– Meten en meetkunde	14 opgaven	12 opgaven
	– Verbanden	10 opgaven	8 opgaven
Wereldoriëntatie	Wereldoriëntatie:	90 opgaven:	90 opgaven:
	– Aardrijkskunde	30 opgaven	30 opgaven
	– Geschiedenis	30 opgaven	30 opgaven
	– Natuur en techniek	30 opgaven	30 opgaven

De domeinen Lezen en Taalverzorging bij het onderdeel Taal zijn volgens de Toetswijzer Eindtoets PO verplicht. Het domein Schrijven behoort tot de vrije ruimte binnen de genoemde toetswijzer. Bij Rekenen zijn alle domeinen volgens de toetswijzer Eindtoets PO verplicht. Het onderdeel Wereldoriëntatie is facultatief. De inhoudelijke verantwoording van dit onderdeel is beschreven in een specifiek deel van de toetswijzer: [Centrale Eindtoets Wereldoriëntatie](#).

3.1 REFERENTIE-NIVEAUS NEDERLANDSE TAAL EN REKENEN

Het is verplicht om bij een eindtoets te rapporteren op de referentieniveaus Nederlandse taal en Rekenen. In deze paragraaf staat kort beschreven wat de referentieniveaus zijn en welke meetmethode daarvoor gehanteerd wordt.

Op 1 augustus 2010 is de Wet referentieniveaus Nederlandse taal en Rekenen van kracht geworden. De referentieniveaus geven aan wat leerlingen moeten kennen en kunnen op het gebied van Taal en Rekenen op belangrijke momenten in hun schoolloopbaan. Doel van deze wet is een betere aansluiting te bewerkstelligen tussen het taal- en rekenonderwijs in de verschillende onderwijssectoren: po, vso, vo en mbo. Daarnaast beoogt de wet ook de taal- en rekenvaardigheden van de leerlingen te verbeteren. De Centrale Eindtoets toetst de inhoud van de taaldomeinen Lezen en Taalverzorging en van alle rekendomeinen binnen de referentieniveaus en meet welk referentieniveau (1F/1S/2F) een leerling beheerst. Niveau 1F geldt als het fundamentele niveau. Als een leerling referentieniveau 1F beheerst, dan beheerst de leerling taal en rekenen in voldoende mate. Als een leerling het referentieniveau 1S of 2F beheerst, dan beheerst de leerling taal en rekenen nog beter.

3.2 MEETMETHODE VAN DE REFERENTIE-NIVEAUS

Vanaf de eerste afname van de Centrale Eindtoets in 2015 wordt gerapporteerd op de beheersing van de referentieniveaus Lezen (1F en 2F), Taalverzorging (1F en 2F) en Rekenen (1F en 1S). De scores op de Centrale Eindtoets zijn sinds 2016 direct gerelateerd aan de Openbare Set Referentie-items (OS). Zie voor meer informatie over de referentiesets en voor de openbare set referentie-items: <http://www.toetsspecials.nl/html/referentiesets/default.shtm>. De normen voor het al dan niet beheersen van de referentieniveaus zijn gedefinieerd als een cesuur (minimaal aantal goed) op deze Openbare Set. De gebruikte cesuur voor de papieren Centrale Eindtoets is gegeven in Tabel 5.

TABEL 5 GEBRUIKTE CESUUR VOOR DE REFERENTIE-NIVEAUS OP DE PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2022

		Toetsen 2022 – geëquivalenteerde scores		Openbare Set	
		Aantal opgaven	Cesuur	Aantal opgaven	Cesuur
Lezen	1F	45	15	70	39
	2F	45	27	83	54
Taalverzorging	1F	40	15	70	42
	2F	40	26	70	51
Rekenen	1F	60	25	80	50
	1S	60	45	40	30

3.3 PSYCHOMETRISCHE KENMERKEN VAN DE PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2022

De papieren Centrale Eindtoets is gemaakt door 51.596 leerlingen van regulier basis-onderwijs, exclusief het aantal leerlingen dat de ankertoets heeft gemaakt en het aantal leerlingen dat niet voldoende vragen heeft beantwoord.

Tabel 6 toont de scores op het totaal en op onderdelen van de papieren Centrale Eindtoets 2022, aangevuld met enkele psychometrische gegevens. Tabel 7 geeft de schattingen van de betrouwbaarheid voor de digitale adaptieve Centrale Eindtoets.

TABEL 6 PSYCHOMETRISCHE KENMERKEN PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2022 (REGULIER BASISONDERWIJS)

Onderdeel	Aantal opgaven	Gem. score	Std. Dev.	Coefficient alfa	Guttman's Lambda-2	Totaal	Rekenen	Taal	Lezen	Taalverzorging	Schrijven
						Geobserveerd correlaties					
Totaal	165	115,0	22,8	0,95*		1,00	0,90	0,96	0,87	0,84	0,79
Rekenen	60	41,9	9,9	0,90	0,90	0,90	1,00	0,73	0,67	0,65	0,59
Taal	105	73,1	14,5	0,91*		0,96	0,73	1,00	0,91	0,88	0,83
Lezen	45	30,5	6,8	0,82	0,82	0,87	0,67	0,91	1,00	0,63	0,71
Taalverzorging	40	27,6	6,5	0,83	0,84	0,84	0,65	0,88	0,63	1,00	0,62
Schrijven	20	14,9	3,2	0,71	0,72	0,79	0,59	0,83	0,71	0,62	1,00

*=Gestratificeerde coëfficiënt alfa (Drenth & Sijtsma, 2006, p. 245)

Voor stabiele psychometrische waardes zijn voldoende waarnemingen nodig. Voor alle taalonderdelen samen (Taal) is alleen een gestratificeerde coëfficiënt alfa gegeven omdat dit alle taalonderdelen samen zijn. Cronbach's alpha is een maat voor de betrouwbaarheid van toetsen. De waarde van alpha is een schatting voor de ondergrens van de betrouwbaarheid van een test. De waarde kan liggen tussen minus oneindig tot 1. Guttman's lambda2 is net als alpha een maat voor de betrouwbaarheid van toetsen.

Voor het uitbrengen van een toetsadvies wordt de totaalscore op alle onderdelen van de eindtoets genomen. De betrouwbaarheid is 0,95 en is daarmee goed voor belangrijke beslissingen volgens de COTAN. De COTAN-grens voor belangrijke beslissingen op individueel niveau is voldoende is tussen 0,8 en 0,9 en goed als >0,9.

Voor de domeinen waarop referentieniveaus worden gerapporteerd geldt dat de betrouwbaarheid voldoende is. De betrouwbaarheden op de domeinen zijn lager omdat het aantal opgaven voor elk domein lager is dan op de totaalscore. Alleen het onderdeel schrijven heeft een betrouwbaarheid onder de 0,8, maar dit onderdeel is dan ook op maar 20 opgaven gebaseerd. Er worden op basis van het onderdeel Schrijven geen beslissingen genomen waardoor de betrouwbaarheid voor deze schaal acceptabel is volgens de COTAN-grens.

Correlatie is een maat voor de statistische samenhang tussen onderdelen. Uit Tabel 6 is af te lezen dat bij de onderdelen van de Centrale Eindtoets de correlatie het hoogst is tussen Taal en Rekenen (0,73) en het laagst tussen Schrijven en Rekenen (0,59).

TABEL 7 BETROUWBAARHEID SCHATTINGEN VOOR DE DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS

Onderdeel	Aantal opgaven per pad	Aantal verschillende paden genomen	Betrouwbaarheid –MAcc gem (min-max)*
Rekenen	48*	157	0,92(0,90-0,93)
Lezen	36	149	0,80 (0,76-0,85)
Taalverzorging	36*	143	0,83 (0,80-0,85)
Schrijven	20	2	0,70 (0,70-0,70)

*sommige paden één opgave minder door neutralisatie van een opgave

In Tabel 7 is eenzelfde beeld te zien voor de geschatte betrouwbaarheid voor de digitale adaptieve Centrale Eindtoets. Vanwege de adaptiviteit is het niet mogelijk om de betrouwbaarheid van de gehele toets te berekenen. De betrouwbaarheid van de domeinen waarop referentieniveaus worden gerapporteerd is voldoende tot goed, met waardes tussen de 0,80 en 0,92. Ook bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets heeft het onderdeel Schrijven lagere betrouwbaarheid (0,70). Maar ook hier geldt dat op basis van het onderdeel Schrijven geen beslissingen worden genomen en daarmee de betrouwbaarheid voor deze schaal acceptabel is.

4 RESULTATEN

Het resultaat op de Centrale Eindtoets is een standaardscore op een schaal van 501 tot en met 550. De standaardscore leidt tot een toetsadvies aan de leerling voor het best passende brugklatype. In verband met de mogelijke effecten van de coronamaatregelen in de voorafgaande periode voor de afname van de eindtoets 2022, zijn er landelijk afspraken gemaakt om bij eventuele ontstane leervertraging hiervoor te corrigeren op de toetsadviezen. Hiermee kan recht worden gedaan aan de potentie van leerlingen in het toetsadvies zodat zij ondanks eventuele vertragingen toch op het voor hen meest passende onderwijsniveau geplaatst kunnen worden.

In dit hoofdstuk staat hoe vaak een specifieke standaardscore is behaald en welke standaardscore overeenkomt met welk brugklatype. Daarnaast staat in dit hoofdstuk in hoeverre de leerlingen die in 2022 de Centrale Eindtoets hebben gemaakt de referentieniveaus beheersen.

4.1 BEVINDINGEN

In Tabel 8 staat de landelijk gemiddelde standaardscore per schooltype.

TABEL 8 AANTAL EN PERCENTAGE LEERLINGEN MET DE GEMIDDELDE STANDAARDSCORE PER SCHOOLTYPE IN 2022

Onderwijstype	Aantal leerlingen	Percentage leerlingen	Gemiddelde standaardscore	Standaard deviatie
Regulier basisonderwijs	77782	97,7%	535,0	9,6
Speciaal basisonderwijs (sbo)	1469	1,8%	525,1	14,5
Speciaal onderwijs (so)	397	0,5%	520,0	11,3
Totaal	79648		534,8	9,9

Gemiddeld hebben alle deelnemende leerlingen uit het reguliere basisonderwijs een standaardscore behaald van 535,0. De landelijk gemiddelde standaardscore (regulier onderwijs) van jongens (535,0) is vergelijkbaar met die van meisjes (535,1).

Er is een klein verschil tussen de landelijk gemiddelde leerlingenscore (535,0) en de landelijk gemiddelde schoolscore (534,7):

Bij de landelijk gemiddelde leerlingenscore worden alle individuele leerlingenscores bij elkaar opgeteld en daarna gedeeld door het aantal leerlingenscores.

Bij de landelijk gemiddelde schoolscore wordt eerst de gemiddelde score van elke school berekend, daarna worden die gemiddeldes bij elkaar opgeteld en vervolgens gedeeld door het aantal schoolscores. Het aantal deelnemende leerlingen per school kan erg verschillen. Toch wordt in de berekening van de landelijk gemiddelde schoolscore elk schoolgemiddelde even zwaar meegeteld, of het nu gaat om een school met 5 deelnemers of met 50. Daardoor wijkt het landelijk leerlinggemiddelde (elke leerling telt voor één) vrijwel altijd af van het landelijk schoolgemiddelde (elke school telt voor één).

In Tabel 9 zijn de gemiddelde standaardscores voor de twee papieren varianten (reguliere en braille) weergegeven en voor de twee digitale varianten (reguliere en doven en slechthorende variant). De papieren Centrale Eindtoets heeft zowel voor de reguliere als de braille variant een hogere gemiddelde standaard score dan beide digitale varianten (respectievelijk 535,9 en 540,7 versus 532,9 en 528,8). In hoofdstuk 6 wordt verder ingegaan op de verschillen tussen de papieren Centrale Eindtoets en de digitale Centrale Eindtoets.

TABEL 9 GEMIDDELDE STANDAARDSCORE NAAR VARIANT CENTRALE EINDTOETS 2022

	Totaal		Regulier basisonderwijs	
	Aantal leerlingen	Gemiddelde standaardscore	Aantal	Gemiddelde standaardscore
Papieren toets regulier	55836	535,9	55121	535,9
Papieren toets braille	7	533,7	3	540,7
Digitale toets regulier	23799	532,2	22652	532,9
Digitale toets DoS	6	528,8	6	528,8

4.2 BEVINDINGEN WERELDORIENTATIE

Binnen het reguliere basisonderwijs is de gemiddelde standaardscore van de leerlingen die de drie domeinen Aardrijkskunde, Geschiedenis en Natuur en Techniek van het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie gemaakt hebben (536,0, N = 22.494), hoger dan de standaardscore van leerlingen van het reguliere basisonderwijs die geen Wereldoriëntatie gemaakt hebben (534,7, N = 55.288).

4.3 FREQUENTIEVERDELING INDIVIDUELE SCORES

In deze paragraaf wordt de frequentieverdeling van de individuele scores op de Centrale Eindtoets 2022 gegeven. In 2022 behaalden 2742 (2386 papier, 356 digitaal) leerlingen in het regulier basisonderwijs de hoogst mogelijke standaardscore (550). Dat is bijna 3,4% (4,3% papier, 1,5% digitaal) van de leerlingen die de Centrale Eindtoets hebben gemaakt. Voor de reguliere papieren toets waren er 87 leerlingen die alle rekenopgaven goed hadden; 20 leerlingen die alle opgaven Lezen goed hadden, 290 leerlingen die alle opgaven Taalverzorging goed hadden en 1802 leerlingen die alle opgaven Schrijven goed hadden. Er waren dit jaar 5 leerlingen die alle papieren opgaven Wereldoriëntatie goed hadden.

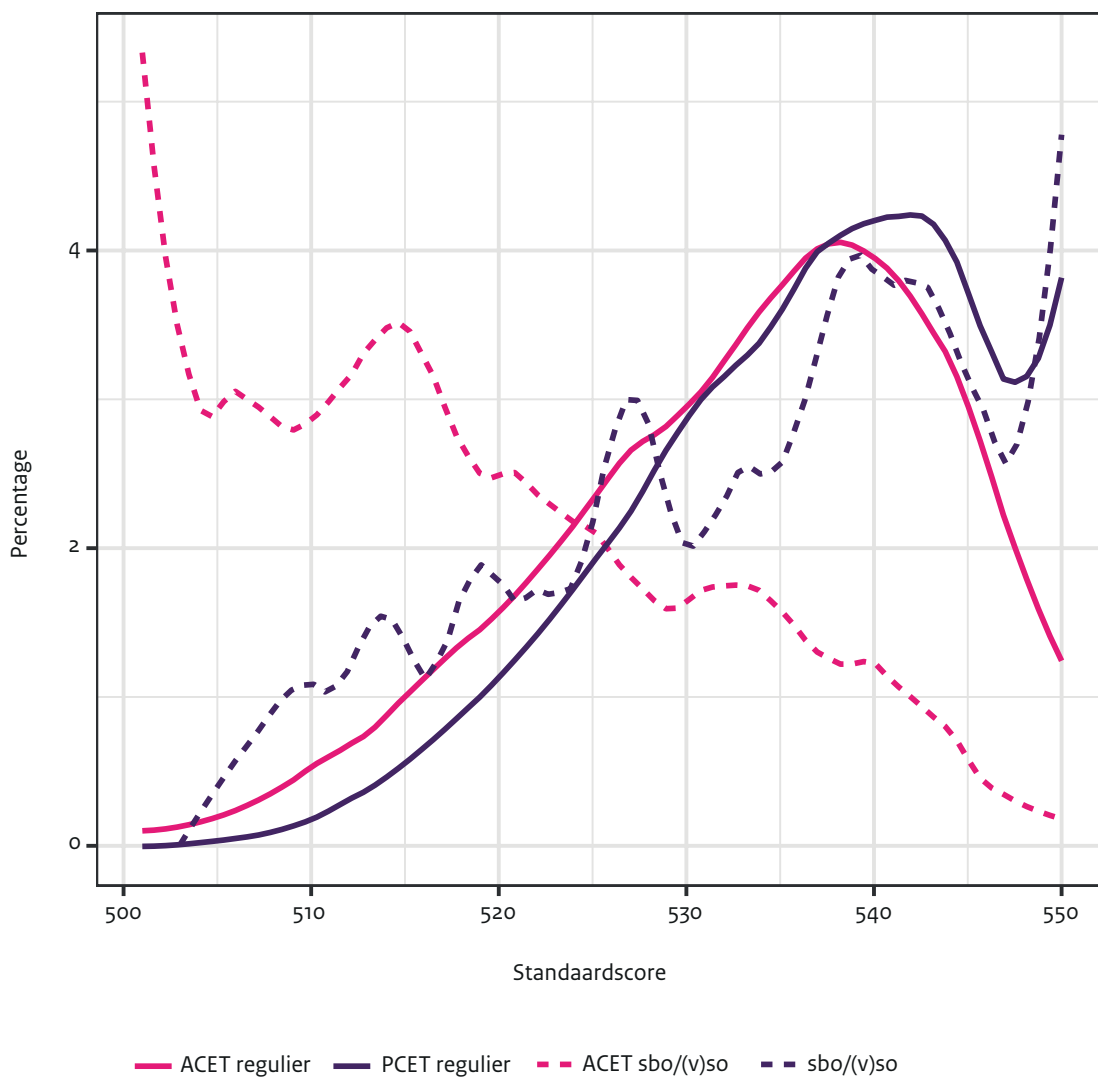
Tabel 10 laat zien welk cumulatief percentage met welke standaardscore overeenkomt. In de linkerkolom (standaardscore) staan alle waarden die de standaardscore kan aannemen (501-550). In de kolommen onder 'cumulatief percentage' is af te lezen hoeveel leerlingen de betreffende standaardscore of een lagere standaardscore hebben behaald. Er zijn twee kolommen: een voor het reguliere basisonderwijs en een voor het speciaal (basis)onderwijs. Een voorbeeld: in 2022 behaalde 58,5% van de leerlingen uit het reguliere basisonderwijs een standaardscore van 538 of lager. Dat betekent dat 41,5% van de leerlingen in het reguliere basisonderwijs een standaardscore had van 539 of hoger.

Uit tabel 10 blijkt dat leerlingen in het speciaal onderwijs lagere standaardscores behalen dan leerlingen in het regulier basisonderwijs. De digitale toets wordt relatief vaak afgenomen bij leerlingen van speciaal (basis)onderwijs (sbo/so) en die leerlingen hebben lagere standaardscores (zie Figuur 1). Leerlingen van speciaal (basis)onderwijs (sbo/so) die de papieren toets hebben gemaakt hebben meer vergelijkbare verdeling van standaardscores als regulier onderwijs.

TABEL 10 CUMULATIEVE FREQUENTIES VAN SCORES OP DE CENTRALE EINDTOETS 2022 VOOR BO EN SBO/(V)SO

Standardscore	Cumulatief percentage 2022 bo (N = 77782)	Cumulatief percentage 2022 sbo/(v)so (N = 1866)
501	0,0%	3,6%
502	0,1%	5,0%
503	0,1%	6,9%
504	0,2%	8,8%
505	0,2%	10,7%
506	0,3%	12,9%
507	0,5%	14,6%
508	0,6%	16,7%
509	0,9%	18,9%
510	1,1%	21,1%
511	1,5%	23,3%
512	1,9%	25,3%
513	2,4%	28,2%
514	3,0%	30,6%
515	3,6%	33,3%
516	4,4%	36,0%
517	5,4%	37,7%
518	6,3%	40,0%
519	7,5%	42,5%
520	8,8%	44,4%
521	10,1%	46,8%
522	11,7%	48,4%
523	13,4%	50,7%
524	15,2%	52,7%
525	17,2%	54,0%
526	19,4%	56,6%
527	21,8%	58,9%
528	24,3%	60,7%
529	27,0%	62,5%
530	29,9%	64,4%
531	33,0%	66,3%
532	36,2%	68,0%
533	39,4%	70,1%
534	42,9%	72,0%
535	46,6%	74,3%
536	50,3%	75,7%
537	54,3%	77,7%
538	58,5%	79,8%
539	62,6%	82,4%
540	66,6%	84,4%
541	70,8%	86,2%
542	74,9%	88,4%
543	78,9%	90,4%
544	82,5%	92,2%
545	86,2%	93,0%
546	89,5%	94,6%
547	92,2%	95,9%
548	94,7%	96,9%
549	96,5%	97,9%
550	100,0%	100,0%

FIGUUR 1 VERDELING VAN STANDAARDSCORE VOOR REGULIER BASISONDERWIJS

(leerlingen (LL)_Papier = 55124 (80,7%), LL_Digitaal = 22658 (29,1%) en (voortgezet) speciaal (basis) onderwijs (LL_Papier = 1147 (61,5%), LL_Digitaal = 719 (38,5%).

4.4 INTERVAL STANDAARDSCORE EN BRUGKLASTYPE

Scholen mogen een schooladvies geven dat maximaal twee aansluitende niveaus omvat. Het ministerie van OCW heeft besloten dat sinds 2019 iedere eindtoetsaanbieder dezelfde toetsadviescategorieën dient te verstrekken.

Tabel 11 laat voor elk brugklatype het interval zien dat in 2022 het uitgangspunt was voor de omzetting van de standaard-score naar een advies voor het best passende brugklatype op de Centrale Eindtoets.

TABEL 11 INTERVAL STANDAARDSCORE EN BRUGKLASTYPE 2022

Interval standaard-score in 2022	Brugklatype	Interval standaard-score in 2019	Interval standaard-score in 2021
501 - 510	praktijkonderwijs en vmbo basisberoepsgerichte leerweg	501 - 504	501 - 504
511 - 523	vmbo basis- en kaderberoepsgerichte leerweg	505 - 524	505 - 523
524 - 531	vmbo kaderberoepsgerichte en gemengde / theoretische leerweg	525 - 532	524 - 531
532 - 539	vmbo gemengde / theoretische leerweg en havo	533 - 539	532 - 538
540 - 544	havo / vwo	540 - 544	539 - 543
545 - 550	vwo	545 - 550	544 - 550

In het afnamejaar 2022 is afgesproken om de landelijk geobserveerde leervertraging te corrigeren zodat het toetsadvies recht doet aan de potentie van leerlingen. Voor de Centrale Eindtoets betekent dit dat de grenswaarden van de toetsadviezen voor het vmbo dezelfde correctie hebben als in 2021. De grenswaarden voor havo en vwo zijn weer gelijk gesteld aan 2019 (zonder coronacorrectie). Met andere woorden, alleen de grenzen zijn aangepast, maar de standaard-scores zelf zijn niet aangepast. Doordat alleen de grenswaarden voor de toetsadviezen zijn aangepast kunnen de onderliggende standaard-scores voor 2022, 2021 en 2019 (en eerder) een-op-een worden vergeleken.

Daarnaast bleek uit onderzoek dat het toetsadvies pro/vmbo bb beter past bij een standaard-score tot en met 510. Het percentage toetsadviezen pro/bb komt hierdoor beter overeen met de gegeven schooladviezen. Voor de leerlingen betekende dit dat zij een passender toetsadvies kregen.

4.5 VERDELING TOETSADVIEZEN BEST PASSENDE BRUGKLASTYPE

De gemiddelde standaardscore op leerlingniveau was in 2022 535,0 (regulier basisonderwijs). Deze score komt overeen met het toetsadvies voor het best passende brugklastype vmbo gemengde/theoretische leerweg en havo.

In Tabel 12 is te lezen hoe vaak welk toetsadvies op de Centrale Eindtoets 2022 werd gegeven in zowel regulier als speciaal (basis)onderwijs.

TABEL 12 FREQUENTIE GEGEVEN TOETSADVIES BEST PASSENDE BRUGKLASTYPE UITGESPLITST NAAR TYPE ONDERWIJS (REGULIER BASISONDERWIJS (BO) EN SPECIAAL (BASIS)ONDERWIJS (SBO/(V)SO))

Toetsadvies	Aantallen			Percentages		
	bo	sbo/(v)so	totaal	bo	sbo/(v)so	totaal
pro/vmbo-bb	883	393	1276	1,1%	21,1%	1,6%
vmbo-bb/kb	10946	590	11536	14,1%	31,6%	14,5%
vmbo-kb/gt	16314	285	16599	21,0%	15,3%	20,8%
vmbo-gt/havo	20576	269	20845	26,5%	14,4%	26,2%
havo/vwo	15480	183	15663	19,9%	9,8%	19,7%
vwo	13583	146	13729	17,5%	7,8%	17,2%
totaal	77782	1866	79648			

Uit de tabel blijkt dat het advies vmbo-gt/havo het vaakst is gegeven in het regulier basisonderwijs. In het speciaal (basis)onderwijs komt het toetsadvies vmbo-bb/kb het vaakst voor.

4.6 RESULTATEN REFERENTIELEVELS PER TOETSADVIES

In deze paragraaf wordt voor de toetsadviescategorieën uit de Centrale Eindtoets per domein aangegeven in welke mate de referentieniveaus worden beheerst. Tabel 13 laat dat zien voor het reguliere basisonderwijs op de Centrale Eindtoets 2022.

TABEL 13 PERCENTAGE LEERLINGEN REGULIERE BASISONDERWIJS DAT HET REFERENTIELEVEL TAAL EN REKENEN HAALT PER TOETSADVIESCATEGORIE

Toetsadvies	Aantal	Lezen		Taalverzorging		Rekenen	
		% 1F*	% 2F	% 1F*	% 2F	% 1F**	% 1S
pro/vmbo-bb	883	30,4%	0,0%	29,9%	0,0%	1,6%	0,0%
vmbo-bb/kb	10946	88,7%	13,3%	85,2%	6,4%	53,8%	0,0%
vmbo-kb/gt	16314	99,6%	53,0%	98,7%	32,9%	97,3%	2,6%
vmbo-gt/havo	20576	100,0%	86,9%	99,9%	68,8%	100,0%	32,4%
havo/vwo	15480	100,0%	98,6%	100,0%	92,8%	100,0%	84,5%
vwo	13583	100,0%	100,0%	100,0%	99,6%	100,0%	99,7%
Totaal regulier basisonderwijs	77782	97,5%	73,1%	96,8%	61,8%	91,8%	43,3%

* inclusief leerlingen die ook 2F hebben behaald

** inclusief leerlingen die ook 1S hebben behaald

Tabel 13 laat zien dat de leerlingen uit het reguliere basisonderwijs die de Centrale Eindtoets hebben gemaakt 1F ruimschoots beheersen. Op elk domeinen (Lezen, Taalverzorging en Rekenen) is het percentage leerlingen dat het niveau 1F haalt hoger dan 90% (respectievelijk 97,5%, 96,8% en 91,8%). Het percentage leerlingen uit het reguliere basisonderwijs dat voor alle drie de onderdelen minstens niveau 1F haalt, is 89,5%.

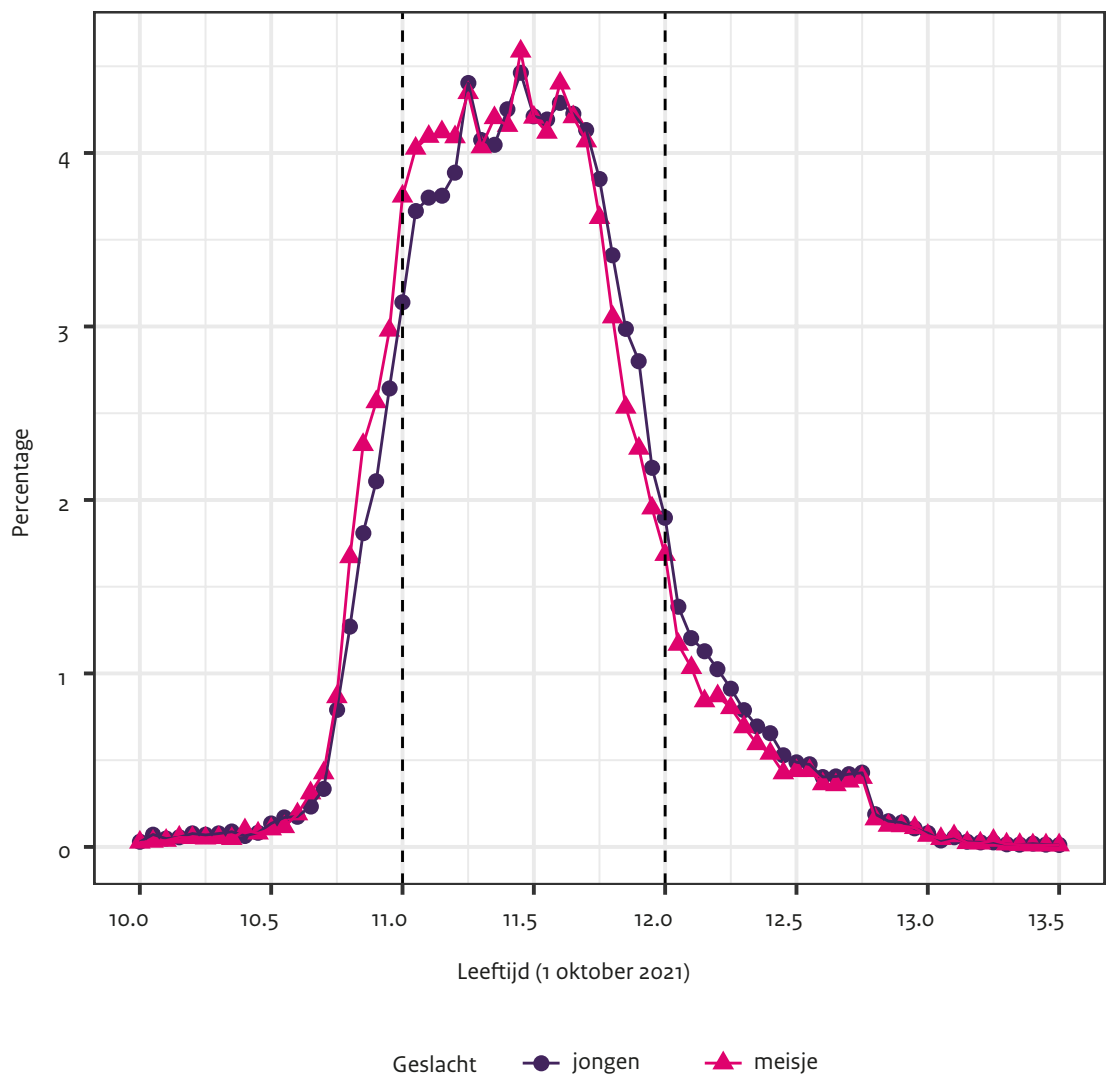
Verder blijkt dat de meerderheid van de leerlingen de taalonderdelen ook op 2F beheerst (Lezen 74,4% en Taalverzorging 61,4%). Bij Rekenen wordt door 43,3% van alle leerlingen het niveau 1S beheerst. De percentages beheersing van Rekenen (1F en 1S) zijn lager dan bij Taal. Het percentage leerlingen uit het reguliere basisonderwijs dat voor alle drie de onderdelen minstens niveau 2F/1S haalt, is 35,9%.

Tabel 13 maakt de verschillen in beheersing op de referentieniveaus ook zichtbaar op toetsadviesniveau. Leerlingen met de toetsadviezen pro/vmbo-bb en vmbo-bb/kb blijven achter in de beheersing van de referentieniveaus Taal en Rekenen ten opzichte van de leerlingen met hogere adviezen. Referentieniveau 1F wordt op de domeinen Lezen en Taalverzorging door 88,7% en 85,2% (respectievelijk) van de leerlingen met het toetsadvies vmbo-bb/kb beheerst, terwijl dit voor Rekenen 1F een stuk lager is met 53,8%. Bij leerlingen met het toetsadvies vmbo-kb/gt zijn de percentages 1F voor alle onderdelen hoger dan 95%. Verder is te zien dat leerlingen met het advies havo/vwo de hogere niveaus 2F/1S beheersen.

4.7 VERDELING DEELNAME NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

Figuur 2 laat de verdeling naar leeftijd zien van de leerlingen die in 2022 hebben deelgenomen aan de Centrale Eindtoets. Hierbij is de verdeling apart gegeven voor jongens en voor meisjes. Op de horizontale as, waarop leeftijd is uitgedrukt in eenheden van een half jaar, worden ook twee grenspunten aangegeven. Volgens de regelgeving die gold vóór de invoering van het basisonderwijs (begin jaren '80 vorige eeuw), werden leerlingen pas tot de eerste klas toegelaten als ze vóór 1 oktober van het lopende jaar zes werden. Als die regel nu nog zou gelden, zouden de leerlingen die in april 2022 in groep 8 zaten, geboren moeten zijn tussen 1 oktober 2009 en 30 september 2010. De twee verticale stippellijnen in de figuur geven aan welke leerlingen op 1 oktober 2021 resp. 11 of 12 jaar waren.

FIGUUR 2 VERDELING CENTRALE EINDTOETS 2022 DEELNEMENDE LEERLINGEN NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

In Figuur 2 kunnen er enkele verschillen in de relatie tussen leeftijd en geslacht onderscheiden worden. Ten eerste zijn er bij de vertraagde leerlingen meer jongens dan meisjes. Ten tweede zijn er iets meer 'vroegere' meisjes dan jongens.

Tabel 14 toont de verdeling van aantallen leerlingen in het reguliere basisonderwijs naar leeftijd op 1 oktober 2021 en de gemiddelde standaardscore per leeftijdscategorie (jong, regulier, oud). Uit de gegevens in Tabel 14 is af te lezen dat de gemiddelde standaardscore afneemt bij een oplopende leeftijdscategorie.

TABEL 14 LEERLINGEN VERDEELD NAAR LEEFTIJD OP 1 OKTOBER 2021 IN HET REGULIERE BASISONDERWIJS

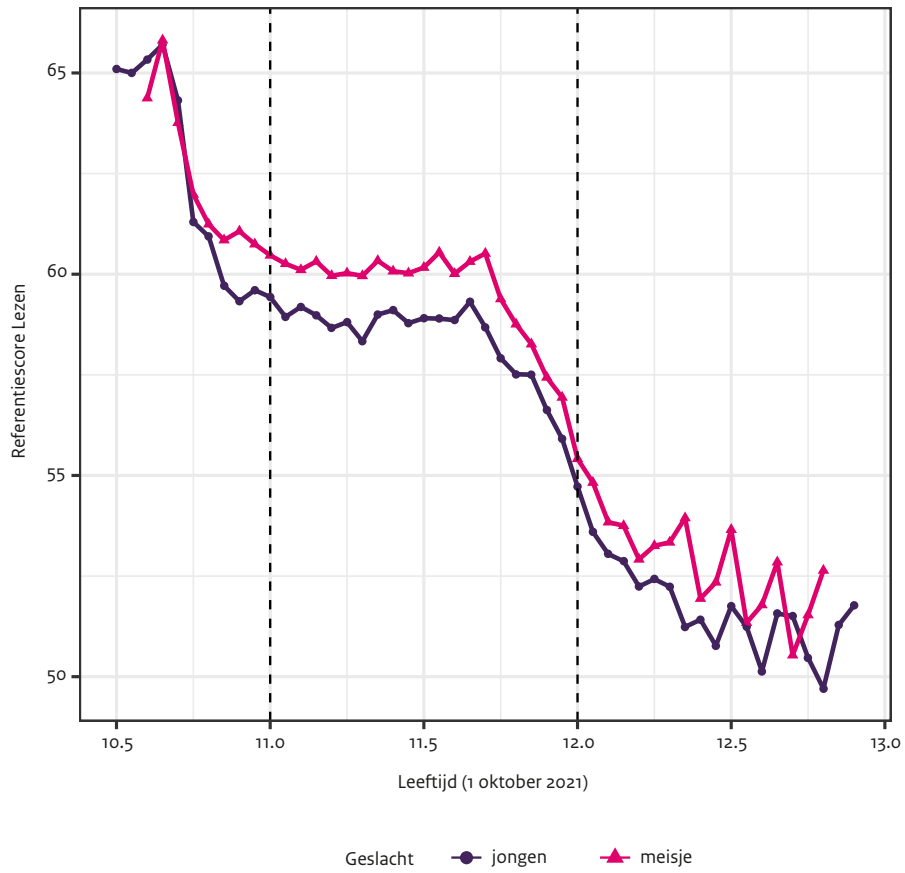
Leeftijd op 1 oktober 2021	Aantal	%	Gemiddelde standaardscore
Jong (< 11 jaar)	9915	12,7%	538,12
Regulier (11 -12 jaar)	58202	74,8%	535,60
Oud (> 12 jaar)	9195	11,8%	528,27
Leeftijd onbekend	470	0,6%	534,34

4.8 SCOREVERDELING TOETSONDERDELEN

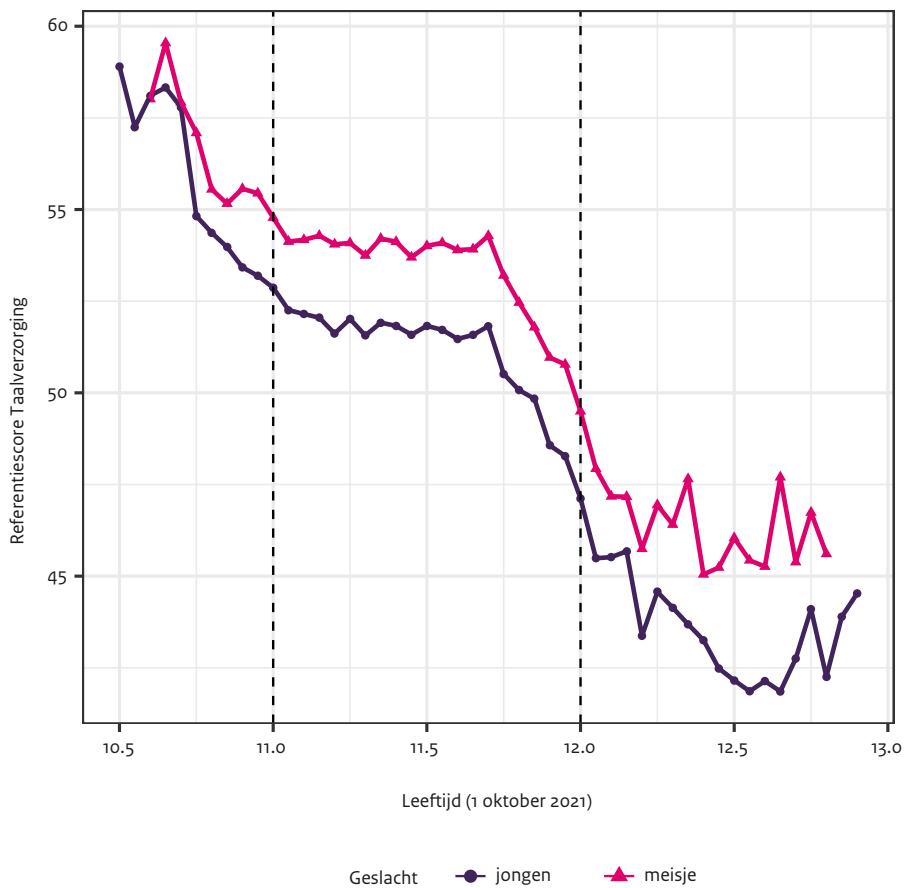
In Figuur 3, 4 en 5 zijn de scores van jongens en meisjes per leeftijdsgroep uitgesplitst naar Lezen (2F), Taalverzorging (2F) en Rekenen (1S). Bij het onderdeel Lezen en Taalverzorging 2F laten meisjes over het algemeen hogere scores zien dan jongens. In Figuur 5 is te zien dat jongens over het algemeen een hogere score halen op Rekenen 1S dan meisjes over de hele leeftijdsrange.

Het patroon is voor alle drie de onderdelen vergelijkbaar voor wat betreft scores naar leeftijd: in de figuren kunnen we zien dat vertraagde leerlingen gemiddeld duidelijk lager scoren dan de leerlingen die regulier zijn doorgestroomd. De 'vroege' leerlingen scoren daarentegen op de onderdelen hoger dan de overige leerlingen.

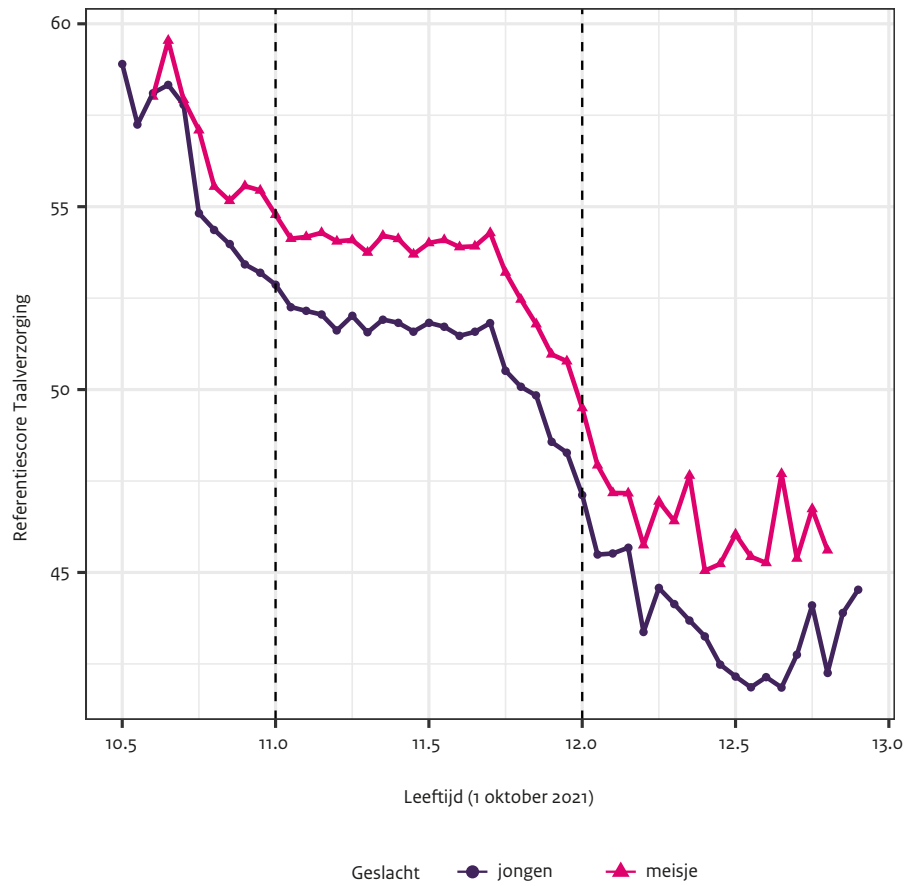
FIGUUR 3 REFERENTIESCORES LEZEN NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

FIGUUR 4 REFERENTIESCORES TAALVERZORGING NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

FIGUUR 5 REFERENTIESCORES REKENEN NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

5 VERGELIJKEN VAN CENTRALE EINDTOETS OVER JAREN HEEN

De Centrale Eindtoets werd in 2022 voor de zevende keer afgenomen. Daardoor is ook een vergelijking mogelijk met de Centrale Eindtoets in eerdere jaren. De Centrale Eindtoets 2022 is qua opbouw vergelijkbaar met de Centrale Eindtoets 2019 en in 2021. In 2020 heeft er geen afname plaats kunnen vinden vanwege de coronapandemie. In 2021 is het nieuwe boekje Wereldoriëntatie voor het eerst afgenomen.

5.1 VERGELIJKING STANDAARDSCORES EN TOETSADVIEZEN

In 2022 was de landelijk gemiddelde standaardscore 535,0 in het reguliere basisonderwijs en dit is vergelijkbaar met 2021 (535,1).

In Tabel 15 staat het aandeel leerlingen per toetsadvies over de jaren heen. In 2022 is dezelfde indeling in toetsadviezen gehanteerd als in 2021 en 2019, maar deze wijkt wel af van voorgaande jaren. De enkelvoudige toetsadviezen zijn met uitzondering van 'vwo' komen te vervallen en zijn samengevoegd tot meervoudige toetsadviezen sinds 2019 (zie ook paragraaf 4.4). Daarom is een vergelijking met eerdere jaren ingewikkeld, waardoor alleen een vergelijking met 2021 en 2019 wordt gegeven in onderstaande tabel. In de tabel is te zien dat de verdeling van toetsadviezen in 2022 vergelijkbaar is met 2021 en 2019 een iets andere verdeling laat zien. De toetscategorieën pro/vmbo-bb en bb/kb hebben vanaf 2022 een andere range aan standaardscores dan in eerdere jaren (zie ook paragraaf 4.4).

TABEL 15 PERCENTAGE LEERLINGEN PER TOETSADVIES OP DE CENTRALE EINDTOETS IN 2022, 2021 EN 2019

Toetsadvies	2019	2021	2022
pro/vmbo-bb	0,0%	0,1%	1,1%
vmbo-bb/kb	13,1%	14,9%	14,1%
vmbo-kb/gt	19,5%	21,1%	21,0%
vmbo-gt/havo	27,2%	26,7%	26,5%
havo/vwo	20,9%	19,9%	19,9%
vwo	19,4%	17,3%	17,5%

5.2 VERGELIJKING POPULATIE

Aan de Centrale Eindtoets doen sinds de eerste afname in 2015 ieder jaar minder scholen mee. In Tabel 16 staat de landelijk gemiddelde schoolscore weergegeven over de jaren heen.

TABEL 16 GEMIDDELDE STANDAARDSCORE OVER SCHOLEN OP CENTRALE EINDTOETS OVER DE JAREN HEEN (REGULIER BASISONDERWIJS)

		2015	2016	2017	2018	2019	2021	2022
deelnemende scholen 2022	2689	535,4	535,0	535,4	535,5	535,8	534,7	534,7
opgesplitst in:								
scholen die in alle jaren 2015-2022 hebben deelgenomen	2291	535,5	535,1	535,5	535,7	535,9	534,8	534,8
scholen die in 2022 en 2021 hebben deelgenomen, maar ergens in 2015-2019 niet deelgenomen	347	535,0	534,3	533,8	534,2	535,0	534,2	534,2
teruggekeerde scholen, die eerder hadden deelgenomen in 2015-2019; maar niet in 2021	35	534,4	535,7	535,0	532,2	531,8		533,0
nieuwe scholen, die nog niet hadden deelgenomen in 2015-2021	16							534,1
vertrokken scholen, die wel hebben deelgenomen in alle jaren 2015-2021	130	534,5	534,3	534,9	535,0	534,8	532,8	
vertrokken scholen, die wel hebben deelgenomen in 2021; maar niet de hele periode 2015-2019	27	537,1	533,6	535,3	536,3	535,1	533,9	
vertrokken scholen, die niet hebben deelgenomen in 2022 en 2021 maar wel een keer in 2015-2019	3412	534,2	534,0	534,4	533,0	532,7		

Tabel 16 laat zien dat scholen die de Centrale Eindtoets de afgelopen jaren steeds hebben afgenomen, in 2022 een iets hogere gemiddelde schoolscore laten zien dan terugkerende scholen. Scholen die eerder wel steeds of deels aan de Centrale Eindtoets deelnamen, maar in 2022 niet, scoorden gemiddeld genomen in 2021 onder het landelijk gemiddelde op de Centrale Eindtoets.

5.3 VERGELIJKING REFERENTIE-NIVEAUS

Sinds 2017 is de beheersing op de referentieniveaus op een iets andere manier berekend dan daarvoor. De wijzigingen leiden tot lichte verschuivingen in de percentages leerlingen die de referentieniveaus beheersen. In de Terugblik 2018 staat beschreven welke wijzigingen er in 2017 zijn aangebracht in de methode om de beheersing van de referentieniveaus te bepalen. De Terugblik 2018 is te vinden op www.centrale-eindtoetspo.nl. De beheersing van de referentieniveaus op de Centrale Eindtoets 2022 kan op die manier vergeleken worden met die van voorgaande jaren. Er is in 2022 (net als in 2021) geen correctie toegepast voor eventuele leer vertragingen vanwege corona op de resultaten op de referentieniveaus, maar alleen op de toetsadviezen.

TABEL 17 BEHEERSING REFERENTIELEVELS LEZEN CENTRALE EINDTOETS 2016-2022

Lezen	<1F	1F	2F
2022	2%	24%	73%
2021	4%	22%	74%
2019	1%	20%	79%
2018	2%	23%	74%
2017	2%	32%	66%

Bij Lezen, Taalverzorging en Rekenen is te zien dat de percentages referentieniveaus van 2022 vergelijkbaar zijn met 2021 (Tabel 17, Tabel 18, Tabel 19).

TABEL 18 BEHEERSING REFERENTIELEVELS TAALVERZORGING CENTRALE EINDTOETS 2016-2022.

Taalverzorging	<1F	1F	2F
2022	3%	35%	62%
2021	4%	34%	61%
2019	2%	35%	63%
2018	3%	38%	58%
2017	4%	39%	57%
2016	4%	40%	56%

TABEL 19 BEHEERSING REFERENTIELEVELS REKENEN CENTRALE EINDTOETS 2016-2022

Rekenen	<1F	1F	1S
2022	8%	48%	43%
2021	9%	49%	42%
2019	8%	46%	46%
2018	7%	45%	48%
2017	7%	45%	48%
2016	8%	48%	44%

6 RESULTATEN OP DE PAPIEREN EN DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS

Na de eerste afname van de digitale adaptieve Centrale Eindtoets in 2018 werd een verschil in relatieve prestatie geobserveerd tussen de digitale adaptieve Centrale Eindtoets en de papieren Centrale Eindtoets. Om de prestaties op beide toetsen vergelijken worden in dit hoofdstuk onder andere de onder- en overprestatie tussen de papieren en digitale toets vergeleken. Wordt een hoger toetsadvies behaald dan het schooladvies, dan spreken we van overprestatie. Wordt een lager toetsadvies behaald dan het schooladvies, dan noemen we dat onderprestatie. Om onder- of overprestatie te meten, werd gebruik gemaakt van het schooladvies.

Niet alleen was de leerlingpopulatie van de digitale adaptieve Centrale Eindtoets gemiddeld zwakker dan die van de papieren Centrale Eindtoets, er werd ook geconstateerd dat de leerlingen die de digitale adaptieve Centrale Eindtoets maakten vaker onderpresteerden dan de leerlingen die de papieren Centrale Eindtoets maakten. Vice versa werd er op de papieren Centrale Eindtoets vaker overgepresteerd dan bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets. Voor de afname van 2021 zijn er een aantal wijzigingen doorgevoerd. Uit de resultaten van 2021 bleken de verschillen in gemiddelde standaardscores iets kleiner dan in 2018 was waar te nemen. De resultaten voor 2022 worden in dit hoofdstuk weergegeven.

6.1 BEVINDINGEN IN 2022

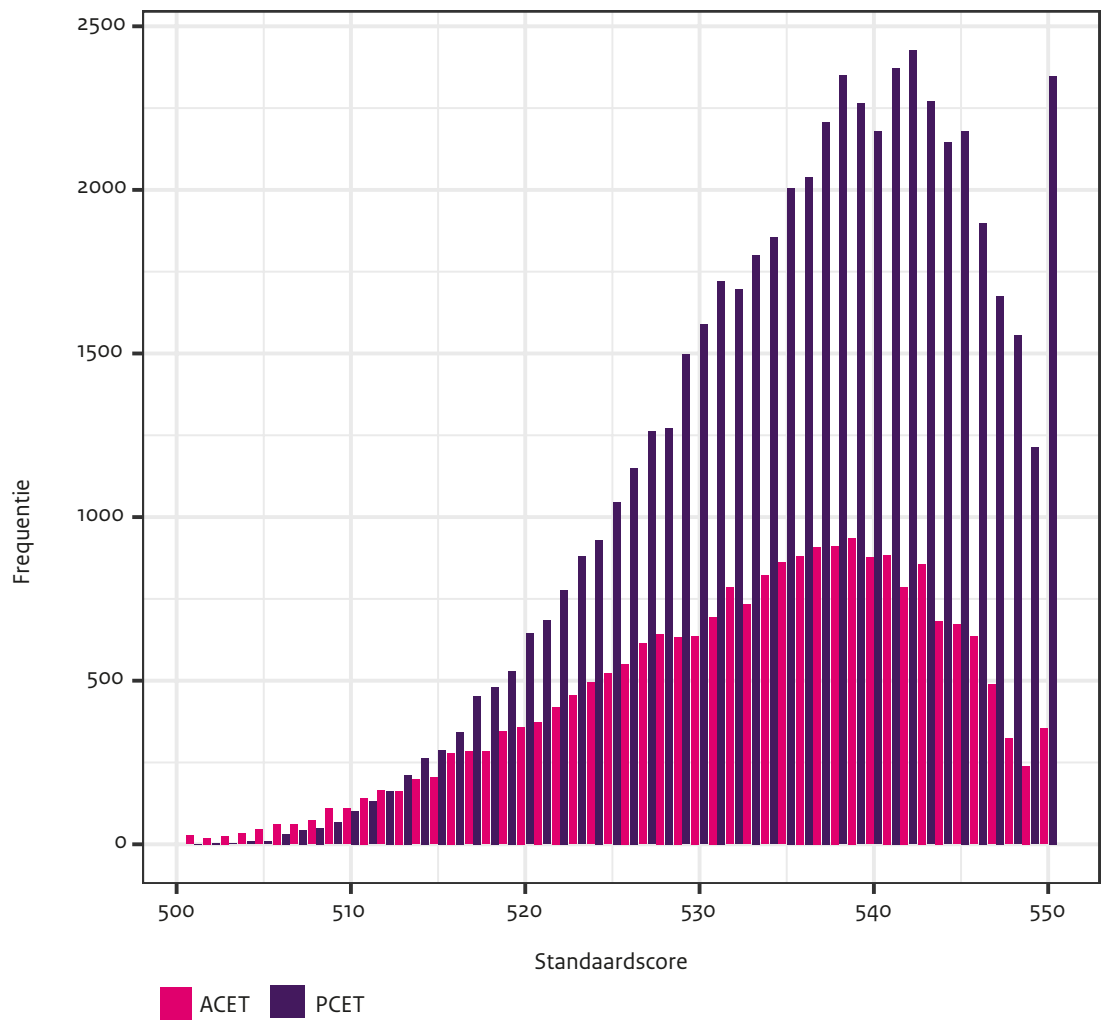
De resultaten van de papieren en digitale adaptieve Centrale Eindtoets voor 2022 laten ook verschillen zien.

TABEL 20 GEMIDDELDE STANDAARDSCORE IN HET REGULIER BASISONDERWIJS VOOR DIGITALE ADAPTIEVE EN PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2022

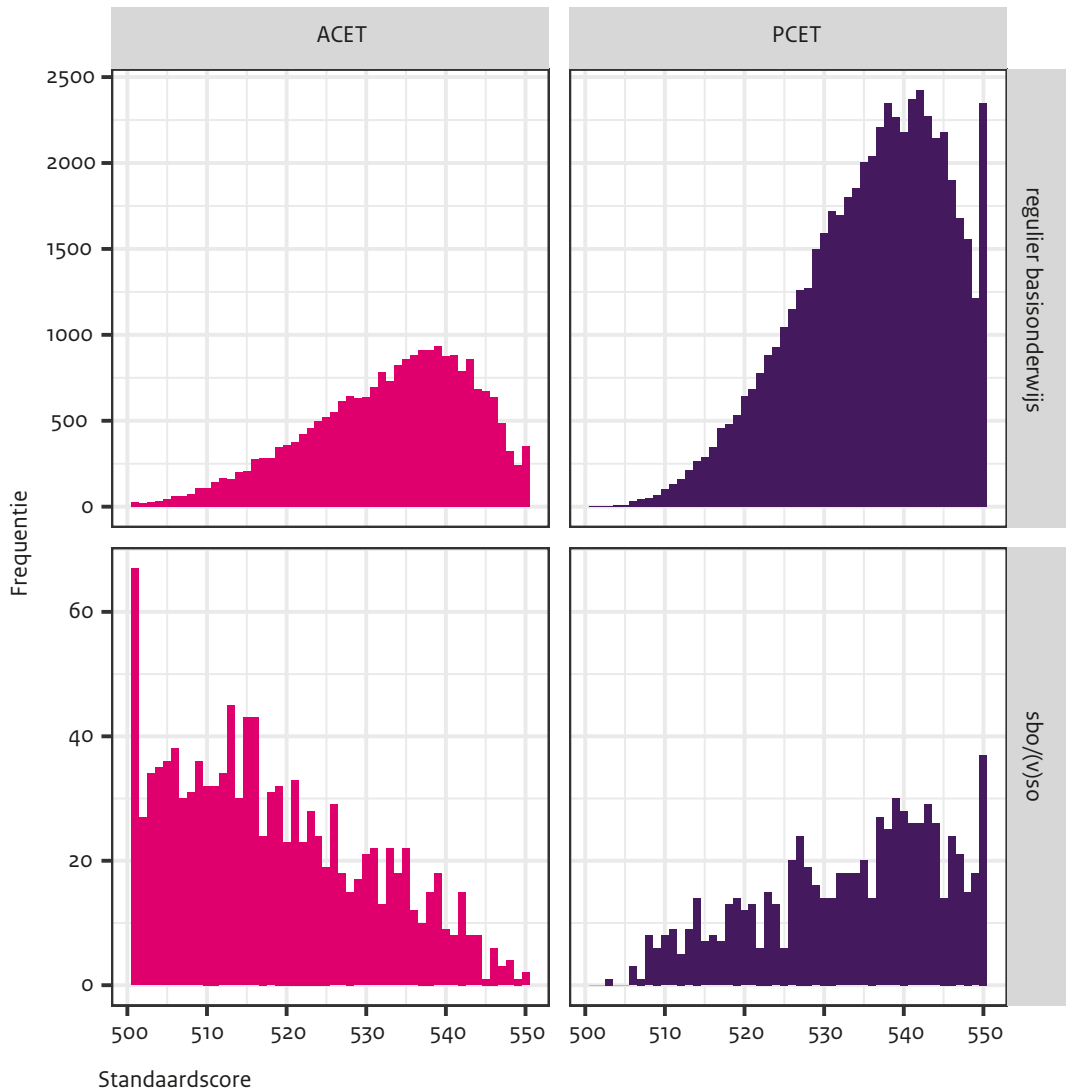
	Aantal	Percentage	Gemiddelde	Standaard-deviatie
digitale adaptieve Centrale Eindtoets regulier basisonderwijs	22658	29,1%	532,9	10,1
papieren Centrale Eindtoets regulier basisonderwijs	55124	70,9%	535,9	9,3
Totaal regulier basisonderwijs	77782		535,0	9,6

In Tabel 20 is te zien dat de gemiddelde standaardscore lager is bij de digitale adaptieve toets dan bij de papieren Centrale Eindtoets, respectievelijk 532,9 en 535,9. Bij beide hoort een toetsadvies vmbo gemengde / theoretische leerweg en havo.

FIGUUR 6 FREQUENTIE STANDAARDSCORES VOOR DE PAPIEREN EN DE DIGITALE CENTRALE EINDTOETS 2022

FIGUUR 7 STANDAARDSCORES VOOR DE PAPIEREN (PCET) EN DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS 2022 (ACET) VOOR REGULIER BASISONDERWIJS EN SPECIAAL (BASIS)ONDERWIJS (SBO/(V)SO)

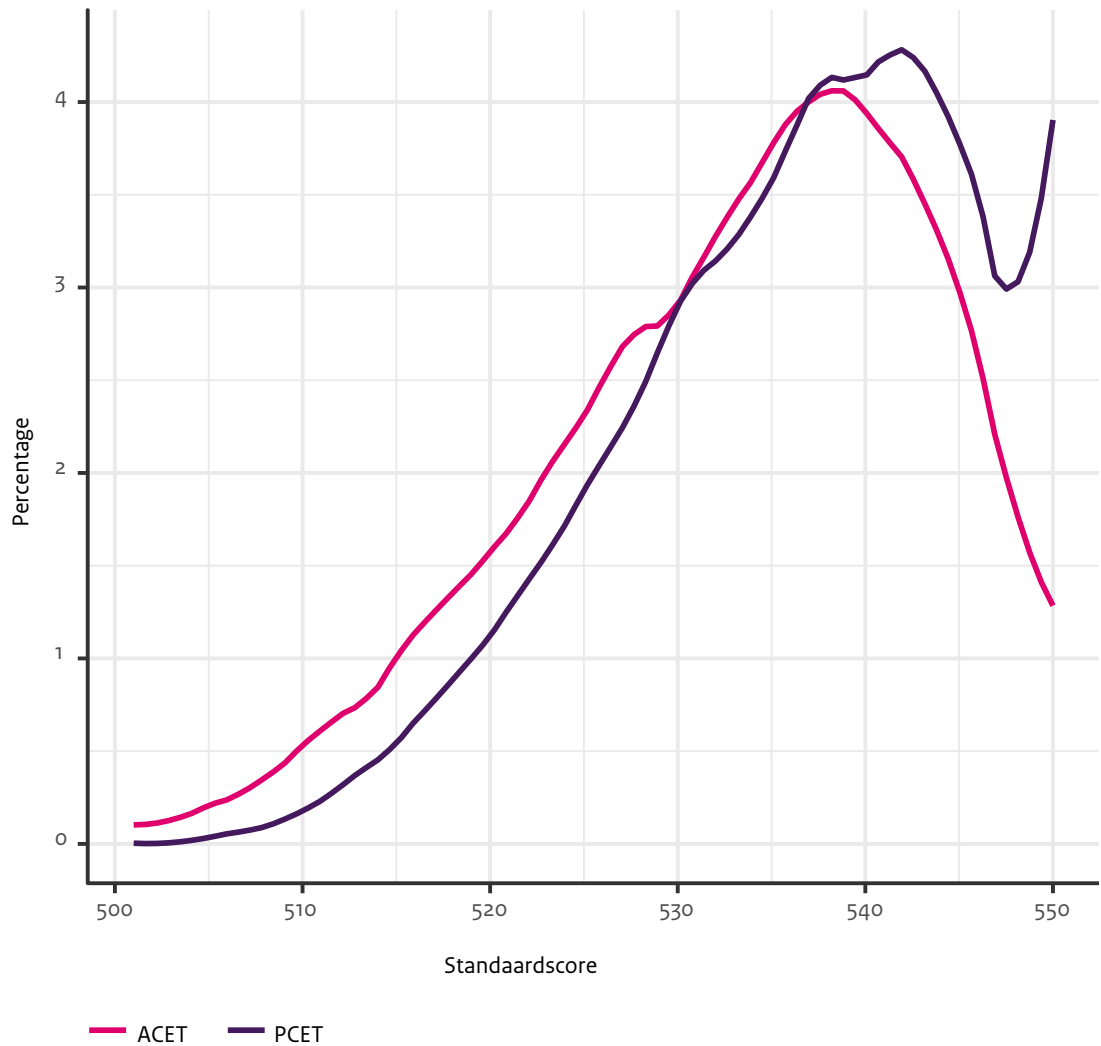

Ook Figuur 6 en Figuur 7 laten het beeld zien dat de papieren Centrale Eindtoets veel vaker hogere standaardscores laat zien dan bij de digitale adaptieve eindtoets.

In Figuur 7 is te zien dat voor het regulier basisonderwijs vooral de piek voor de papieren Centrale Eindtoets meer naar rechts ligt dan bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets. Bij het speciaal onderwijs is het patroon gespiegeld voor de digitale adaptieve Centrale Eindtoets en de papieren Centrale Eindtoets ten opzichte van regulier basisonderwijs. De digitale adaptieve Centrale Eindtoets heeft de piek vooral aan de lagere kant van de standaardscores terwijl voor de papieren Centrale Eindtoets de piek (als er al sprake is van een piek) meer naar de hogere scores schuift. Hieruit is te concluderen dat de digitale adaptieve Centrale Eindtoets met name in het speciaal onderwijs lagere standaardscores laat zien en de papieren Centrale Eindtoets wat hogere standaardscores. De digitale toets wordt met name gebruikt, door de populatie leerlingen die een minder hoog taal- en rekenniveau bezitten, vanwege het adaptieve karakter. De digitale toets is immers beter in staat om aan te sluiten bij het niveau van de leerlingen dan de papieren toets.

In Figuur 8 zijn de standaardscores voor de papieren Centrale Eindtoets en de digitale adaptieve Centrale Eindtoets niet in frequenties maar in percentages weer gegeven.

FIGUUR 8 PERCENTAGE STANDAARDScores VOOR DE PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS EN DE DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS 2022

Figuur 8 laat zien dat de papieren Centrale Eindtoets procentueel iets vaker hogere standaardscores geeft in vergelijking met de digitale adaptieve Centrale Eindtoets.

In Tabel 21 en Figuur 9 worden de resultaten op de papieren en digitale eindtoets gegeven op de referentieniveaus en het toetsadvies voor het regulier basisonderwijs.

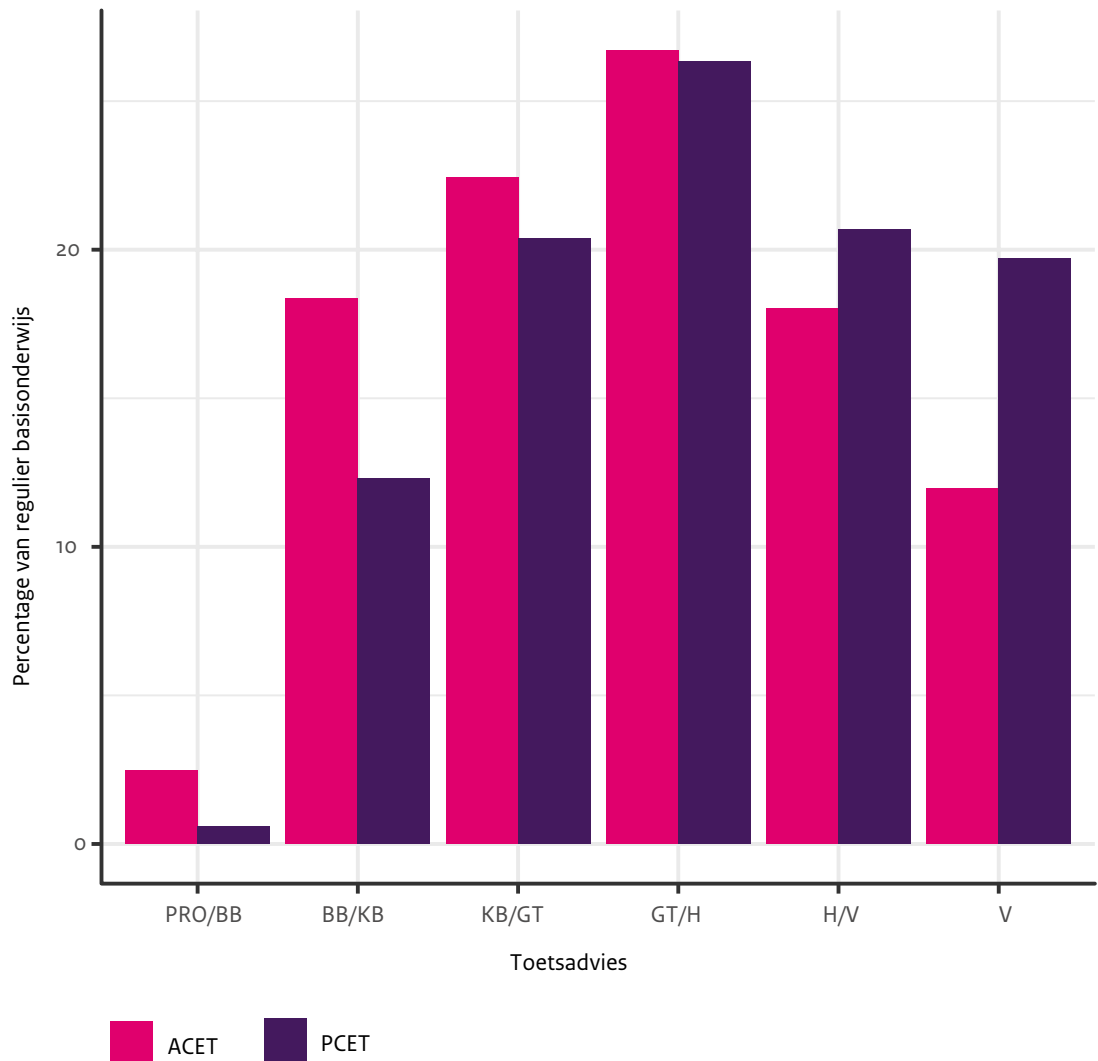
TABEL 21 AANTAL EN PERCENTAGE LEERLINGEN PER TOETSADVIES INCLUSIEF BEHAALDE REFERENTIE-NIVEAUS IN HET REGULIER BASISONDERWIJS, UITGESPLITST NAAR DE DIGITALE ADAPTIEVE EN PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2022

Afnamevorm en toetsadvies			Lezen		Taalverzorging		Rekenen	
	Aantal	Percentage	% 1F*	% 2F	% 1F*	% 2F	% 1F**	% 1S
Digitaal	22658		96,0%	70,8%	95,4%	56,7%	86,6%	38,3%
pro/vmbo-bb	564	2,5%	30,9%	0,0%	31,7%	0,0%	1,2%	0,0%
vmbo-bb/kb	4163	18,4%	88,2%	20,2%	85,8%	7,4%	45,3%	0,0%
vmbo-kb/gt	5079	22,4%	99,6%	60,5%	98,9%	34,9%	96,1%	2,4%
vmbo-gt/havo	6053	26,7%	100,0%	88,8%	100,0%	69,8%	100,0%	35,8%
havo/vwo	4087	18,0%	100,0%	98,7%	100,0%	93,6%	100,0%	89,7%
vwo	2712	12,0%	100,0%	100,0%	100,0%	99,8%	100,0%	100,0%
Papier	55124		98,2%	74,0%	97,4%	64,0%	94,0%	45,4%
pro/vmbo-bb	319	0,6%	29,5%	0,0%	26,6%	0,0%	2,2%	0,0%
vmbo-bb/kb	6783	12,3%	89,0%	9,1%	84,8%	5,9%	59,1%	0,0%
vmbo-kb/gt	11235	20,4%	99,7%	49,6%	98,5%	31,9%	97,9%	2,7%
vmbo-gt/havo	14523	26,3%	100,0%	86,0%	99,9%	68,3%	100,0%	31,0%
havo/vwo	11393	20,7%	100,0%	98,6%	100,0%	92,5%	100,0%	82,6%
vwo	10871	19,7%	100,0%	100,0%	100,0%	99,5%	100,0%	99,7%

* inclusief leerlingen die ook 2F hebben behaald

** inclusief leerlingen die ook 1S hebben behaald

FIGUUR 9 PERCENTAGES TOETSADVIEZEN VOOR PAPIEREN (PCET) EN DIGITALE (ACET) CENTRALE EINDTOETS 2022

Het percentage leerlingen dat 1F/1S/2F haalt is lager bij de digitale adaptieve toets dan bij de papieren Centrale Eindtoets zoals te zien is in Tabel 21 en Figuur 9. Zo beheerst bijvoorbeeld 45,4% van de leerlingen die de papieren Centrale Eindtoets heeft gemaakt Rekenen 1S terwijl dit percentage voor digitale adaptieve Centrale Eindtoets 38,3% is.

Daarnaast is in Tabel 21 duidelijk te zien dat de percentages met toetsadvies pro/vmbo-bb, vmbo-bb/kb en vmbo-kb/gt hoger zijn bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets dan bij de papieren Centrale Eindtoets. De percentages havo/vwo en vwo zijn lager bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets dan bij de papieren Centrale Eindtoets.

6.2 WIJZIGINGEN IN DE DIGITALE ADAPTIEVE EINDTOETS IN 2022

Naar aanleiding van de afname in 2018 is er uitgebreid onderzoek gedaan naar de factoren die een verklaring kunnen geven voor de verschillen in de resultaten op de papieren en digitale versies van de Centrale Eindtoets.

Op de eerste plaats komt het verschil in prestaties en toetsadviezen tussen de digitale adaptieve Centrale Eindtoets en de papieren toets door een verschil in leerlingpopulatie. De papieren Centrale Eindtoets wordt vanwege wet- en regelgeving sinds 2018 op één niveau afgenomen. Hierdoor kan de papieren Centrale Eindtoets voor de minder vaardige leerling te moeilijk zijn en voor de meest vaardige leerling te gemakkelijk zijn. In beide gevallen kan dit negatieve impact hebben op het toetsresultaat. De digitale adaptieve Centrale Eindtoets is echter geschikt voor iedere leerling ongeacht diens vaardigheid. Wanneer een school niet voldoende devices had om de digitale adaptieve Centrale Eindtoets bij de gehele groep af te nemen heeft het CvTE de scholen geadviseerd om de leerlingen aan beide uiteinden van de vaardigheidsschaal de digitale adaptieve Centrale Eindtoets te laten maken. Deze toets past immers beter bij minder en zeer vaardige leerlingen. Uit de analyse van ingeschreven leerlingen met een bekend schooladvies in de portal Centrale Eindtoets bleek dat scholen die niet bij de gehele groep 8 leerlingen de digitale adaptieve Centrale Eindtoets afnamen er voornamelijk voor hebben gekozen om de digitale toets af te nemen bij de leerlingen aan de onderkant van de vaardigheidsschaal. Een deel van de verschillen tussen de digitale en papieren toets wordt dus verklaard door verschillen in leerlingpopulatie.

Daarnaast was één van de hypothesen dat digitale toetsen in het algemeen vaak met wat minder toewijding worden gemaakt dan papieren toetsen. Leerlingen vertonen sneller gokgedrag of antwoorden overhaast (pacing). Dit veroorzaakt dan vervolgens de lagere relatieve prestatie. Voor de afname van de ACET zijn sinds 2021 enkele wijzigingen doorgevoerd. Zo zijn er tussenschermen toegevoegd aan de ACET om meer structuur aan te brengen en is de instructie voor leerkrachten verbeterd zodat zij erop letten dat leerlingen geconcentreerd de ACET afleggen.

In Tabel 22 worden de prestaties op beide toetsen in 2018, 2021 en 2022 getoond (in 2019 was er geen digitale afname). Te zien is dat de verschillen tussen de ACET en PCET qua onder- en overprestatie nog ongeveer even groot zijn, maar dat het verschil in overprestatie licht is afgenomen.

TABEL 22 PRESTATIEVERSCHILLEN TUSSEN DE ACET EN PCET. VOOR 2018 IS DE TOETSADVIESINDELING ZOALS GEBRUIKELIJK SINDS 2019 TOEGEPAST OM ONDER- EN OVERPRESTATIE TE BEPALEN

	2018		2021		2022	
	ACET	PCET	ACET	PCET	ACET	PCET
gemiddelde standaardscore	531,7	536,6	532,8	535,7	532,9	535,9
sd standaardscore	10,4	9,0	10,2	9,2	10,1	9,3
fractie schooladvies bekend [%]	41,0	75,6	44,8	82,6	39,1	81,8
fractie onderprestatie [%]	6,6	4,8	6,0	4,6	5,5	4,7
fractie overprestatie [%]	5,4	6,6	5,6	7,8	4,6	6,1

6.3 CONCLUSIE

Bij nader onderzoek van de verschillen tussen de adaptieve Centrale Eindtoets en de papieren Centrale Eindtoets blijkt dat er mogelijk naast toetsspecifieke oorzaken ook andere factoren aan te wijzen zijn die van invloed kunnen zijn op de geobserveerde onder- en overprestatie bij een toets. Deze factoren hebben vrijwel allemaal te maken met het samenspel tussen de populatieverdeling en de plaats van grenswaarden op de standaardscoreschaal. Door het verschil in populatieverdeling hebben leerlingen die de ACET maken bij hetzelfde schooladvies een net iets lagere vaardigheid dan leerlingen die de PCET maken. Hierdoor lijkt het erop dat leerlingen dus lager op de ACET scoren dan op de PCET, dit is te verklaren door de populatieverdeling. Het maakte voor het toetsadvies voor de leerlingen niet uit of ze de ACET 2022 of de PCET 2022 gemaakt hebben.

7 SAMENVATTING

In deze *Terugblik 2022* gaat het over de prestaties van leerlingen uit groep 8 van het reguliere basisonderwijs en het speciaal (basis)onderwijs op de Centrale Eindtoets 2022. In 2022 is de Centrale Eindtoets afgenomen bij 79.648 leerlingen van 2.784 basisscholen. Aan het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie deed 28% van alle leerlingen mee.

Leerlingen van groep 8 uit het reguliere basisonderwijs die aan de Centrale Eindtoets deelnamen, haalden hierop een gemiddelde standardscore van 535,0. Dit komt overeen met het advies vmbo-gt/havo. De landelijk gemiddelde standardscore van de leerlingen uit het so en sbo is respectievelijk 520,0 (toetsadvies vmbo basis- en kaderberoepsgerichte leerweg) en 525,1 (toetsadvies vmbo basis- en kaderberoepsgerichte leerweg). De score op het onderdeel Wereldoriëntatie wordt voor de berekening van de standardscore buiten beschouwing gelaten. De gemiddelde standardscore van de leerlingen uit regulier basisonderwijs die dit onderdeel gemaakt hebben, is iets hoger dan de standardscore van leerlingen die Wereldoriëntatie gemaakt hebben (536,0 tegenover 534,7).

De Centrale Eindtoets rapporteert ook op de referentieniveaus Lezen, Taalverzorging en Rekenen. Voor alle drie de vaardigheden zien we dat meer dan 90% van de leerlingen in het reguliere basisonderwijs het niveau 1F beheerst (respectievelijk 97,5%, 96,8% en 91,8%). Het percentage ligt het hoogst bij Lezen (97,5%) en het laagst bij Rekenen (91,8%). Het percentage leerlingen uit het reguliere basisonderwijs dat voor alle drie de vaardigheden minstens niveau 1F haalt is 89,5% en minimaal 2F/1S is 35,9%.

Ook dit jaar werden er effecten gevonden voor het verschil in leeftijd wat betreft de hoogte van de scores op de Centrale Eindtoets 2022. Op alle onderdelen scoort de groep vertraagde leerlingen gemiddeld duidelijk lager dan de groep leerlingen die normaal doorgestroomd is. De vroege leerlingen scoren op alle onderdelen hoger dan de overige leerlingen.

COLOFON

Redactie College voor Toetsen en Examens in
samenwerking met Stichting Cito

Vormgeving en-publique.nl

Fotografie Marijke Volkers
Utrecht, september 2022

Met dank aan de Graaf Jan van Montfoort school voor
medewerking aan de foto op de cover.

*Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in
een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt,
in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch,
door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder
voorafgaande toestemming van de uitgever.*

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Het College voor Toetsen en Examens is namens de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit en het niveau van de centrale examens en toetsen in Nederland. Het heeft verschillende examens en toetsen onder zijn hoede waaronder de Centrale Eindtoets in het primair onderwijs.

cvte.nl

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 Centrale Eindtoets primair onderwijs: de eindtoets die de overheid aanbiedt aan leerlingen uit groep 8. De uitkomst is een advies voor het best passende brugklatype. Centraleeindtoetspo.nl

 Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs. Examenblad.nl

 Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen. Staatsexamensvo.nl

 Centrale examens middelbaar beroeps-onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma. Examenbladmbo.nl

 Staatsexamens Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding. Staatsexamensnt2.nl